

Tollbueiendommen

Det ble i sin tid drevet en beskjeden form for gårdsdrift fra den nåværende tollbueiendommen i Brekkestø. Denne virksomheten opphørte imidlertid for mer enn 100 år siden. Låven som ble benyttet til formålet, ble etter dette ikke vedlikeholdt. Den ble etterhvert falleferdig, og den ble sammen med sjøhuset revet. Begge bygningene var fredet, og det ble i forbindelse med rivingen ikke søkt om dispensasjon fra vernebestemmelsene, noe som selvsagt var sterkt klanderverdig av staten som grunneier, mens riksantikvaren i brev av 6. juni 2014 til Brekkestø Vel konkluderte med at «som kulturminner er driftsbygningene dessverre å anse som tapt.» Det betyr altså at om det oppføres kopier av de opprinnelige bygninger, er ikke kulturminnene dermed å anse som gjenopprettet.

Brekkestø Vel har vært engasjert i denne saken i mer enn 60 år! Allerede i 1961 ga styret i velforeningen uttrykk for sterk motstand mot at bygningene skulle rives, men Tolldirektoratet hadde da for lengst bestemt seg for riving, og dette ble gjennomført i 1963.

Etter den tid har det vært nedlagt et iherdig arbeid for gjenoppbygging. Etter hvert ble det likevel rimelig klart at å gjenreise bygningene uten at det kunne dokumenteres at disse ville komme til nytte i en eller annen form, ville være urealistisk.

Dermed oppsto tanken om etablering av et kystkultursenter i en eller annen form, og i 2014 ble det opprettet en arbeidsgruppe med representanter fra bl. a. Velforeningen for å utrede en slik mulighet.

Arbeidsgruppen har gjort et grundig arbeid, og den 27. februar 2023 søkte Inger Lise Syversen på vegne av «Brekkestø Vel i påvente av Stiftelse under etablering» Agder fylkeskommune om kr 7.000.000 i prosjektstøtte. Søknaden var meget grundig og veldokumentert, og det ble der bl.a. opplyst at prosjektet hadde et samlet budsjett på kr 10.750.000. Søknaden ble avslått, og i begrunnelsen heter det:

« Fylkeskommunedirektøren mener at viktige forhold rundt søknaden er problematiske. Bygningene som skal gjenreises ligger på Tollvesenets eiendom, og det foreligger ikke en skriftlig tillatelse fra dem. Eiendommen er fredet, slik at et eventuelt tiltak forutsetter først en søknad og så en dispensasjon fra kulturminneloven. Så bør også kommunens plan- og byggesaksavdeling kobles på prosjektet slik at de kan gi sin vurdering. Dette er riktignok aktiviteter som inngår i prosjektsøknaden og som skal gjennomføres i løpet av første år, men etter fylkeskommunedirektørens vurdering bør dette være på plass før et eventuelt tilskudd kan gis.

Av søknaden fremgår det at den gjenreiste låven skal inneholde et uthavnsenter for å formidle historien om Brekkestø og de øvrige uthavnene. Dette er i seg selv positivt, men det understrekes fra fylkeskommunedirektøren at en slik etablering ikke er forankret i politiske og administrative prosesser. Samtidig må det arbeides mer med en modell for drift og finansiering av drift. Det bør også sees nærmere på løsninger for adkomst, parkering og øvrig infrastruktur i samråd med kommunen og naboer, da den aktuelle tomten ligger i et område med tett og verneverdig trehusbebyggelse uten adkomstvei. Det omsøkte beløpet er langt høyere enn det som kan gis fra

prosjektstøtteordningen. Det bør derfor arbeides med ekstern medfinansiering før en eventuell ny søknad sendes fylkeskommunen.»

Som det fremgår av fylkeskommunens uttalelse, vil det i tilfelle bli svært krevende å få til denne etableringen, om det i det hele tatt vil bli mulig på dette sted.

Hvis uthavnsenteret skulle bli etablert i en gjenoppbygd låve og sjøhus på tollbueiendommen, må det forventes at de som skal drive senteret, vil bestrebe seg på å gjøre det mest mulig attraktivt å oppsøke for flest mulig besøkende, men denne trafikken og alt den fører med seg er nettopp det som er til stor bekymring for en del av beboerne i Brekkestø. Hvorvidt denne bekymringen er overdreven eller ikke, er det ingen som kan svare på i dag, fordi den vil avhenge av en fremtidig aktivitet som vi ikke vet hvor tiltrekkende den vil bli.

Uansett er denne bekymringen en realitet som vi ikke kan eller bør overse. Brekkestø Vel er en forening som er til for alle i Brekkestø og bør ikke bidra til å så splid blant naboene.

Såvidt vites, er det neppe noen i Brekkestø som er imot at disse bygningene gjenoppbygges. Tvert imot. Men hvis det ikke lar seg gjøre å få dette til uten et uthavnsenter eller liknende aktiviteter, må vi derfor avfinne oss med at det ikke blir noen gjenoppbygging.

Olav Trygve Tønnessen og andre har i opptil flere tiår gjort en formidabel og beundringsverdig innsats for å få til en gjenoppbygging, og i de senere år har flere andre brukt mye tid og krefter på planlegge uthavnsenteret.

Nå er det dessverre på tide å si at nok er nok! Vi kan ikke fortsette med dette år ut og år inn!

Jeg foreslår at årsmøtet i Brekkestø Vel den 11. juli 2023 fatter følgende beslutning:

1. Brekkestø Vel vil takke alle som gjennom mange år har gjort en iherdig innsats for å bidra til gjenoppføring av låven og sjøhuset på tollbueiendommen i Brekkestø
2. Brekkestø Vel konstaterer at det ikke er realistisk å få til en slik gjenoppføring uten at det i bygningene etableres en publikumsrettet virksomhet som etter en del beboeres oppfatning medfører uakseptable konsekvenser samt uenigheter som Brekkestø Vel ikke ønsker å bidra til.
3. Brekkestø Vel avslutter sitt arbeid med å få til en gjenoppbygging av bygningene på tollbueiendommen og oppfordrer Arbeidsutvalget til å gjøre det samme.

Jeg viser til melding om årsmøte i Brekkestø Vel den 11. juli.

Jeg anmoder om at følgende sak føyes til på sakslisten: Tollbueiendommen, og at årsmøtet inviteres til å fatte følgende beslutning:

1. Brekkestø Vel vil takke alle som gjennom mange år har gjort en iherdig innsats for å bidra til gjenoppføring av låven og sjøhuset på tollbueiendommen i Brekkestø
2. Brekkestø Vel konstaterer at det ikke er realistisk å få til en slik gjenoppføring uten at det i bygningene etableres en publikumsrettet virksomhet som etter en del beboeres oppfatning medfører uakseptable konsekvenser samt uenigheter som Brekkestø Vel ikke ønsker å bidra til.
3. Brekkestø Vel avslutter sitt arbleid med å få til en gjenoppbygging av bygningene på tollbueiendommen og oppfordrer Arbeidsutvalget til å gjøre det samme.

Vedlagt følger en begrunnelse for forslaget. Jeg ber om at denne begrunnelsen legges ved den endelige innkallingen som inkluderer denne saken på agendaen

Vennlig hilsen

Johan Tårup